

## ORGANIZACIJSKA STRUKTURA TERITORIJALNE ODBRANE

Želeo bih da iznesem svoje mišljenje o pitanjima organizacije TO, o organizacijskim i strukturalnim rešenjima do kojih smo došli, i o nekim našim specifičnim rešenjima i saznanjima u domenu komandovanja. Biće veoma interesantno da ovde saznamo i do kakvih se rešenja na polju oružanog organizovanja došlo u drugim republikama i područjima zemlje. Sasvim je razumljivo da će se pojaviti razlike i različita rešenja. Pored jedinstvenih osnova na kojima se zasniva odbrambena i borbena (oružana) izgradnja, ona se izvodi u različitim i specifičnim uslovima, odnosno na osnovu konkretnih procena, na bazi kojih se traže i iznalaze najadekvatnija rešenja. Nama na terenu se ne čini da bi ova realnost mogla da predstavlja neku bitnu teškoću. U ranijim uslovima oružanog organizovanja, centralizovanog komandovanja i izrazito čvrste subordinacije, sadašnje mnoštvo oblika borbene organizovanja predstavljalo bi nepremostivu teškoću. Međutim, u izmenjenim uslovima mi ne osećamo teškoće; one se više osećaju, i o njima se više govori, izvan neposrednog prostora organizovanja teritorijalne odbrane.

Pre nego što počnem da govorim o onome o čemu želim učiniću jednu napomenu: veoma je dobro što se ovaj seminar održava u VVA i što je nosilac ove aktivnosti katedra za TO; naša, neposredno stečena, iskustva i saznanja suočiće se sa mogućnostima ove naše visokoškolske vojne ustanove, gde postoje uslovi da budu kvalifikovano ocenjena i na najbolji način uopštena i obogaćena, kako bi mogla da posluže u našem daljem radu.

Sada bih hteo da vas informišem o našim organizacijsko — strukturalnim rešenjima, koja polaze od sledećih osnovnih pretpostavki:

— teritorijalna odbrana je jedna od osnovnih komponenti jedinstvenog sistema CS zemlje. Istovremeno TO, svojom celokupnom organizacijom i unutar sebe, predstavlja celovit borbeni sistem. Te-

ritorijalnom odbranom su naše OS u celini dobile novu dimenziju oružanog organizovanja, nov prostor i kvalitet sile, a, pre svega, nov kvalitet;

— izvan interarmijske organizacije, na prostoru neposrednog društvenog samoupravnog organizovanja, sa TO dobili smo i nov tip (model) oružane sile u celini;

— ovim se bitno menja i naš sistem oružane borbe. Transformacija i prilagođavanje je potpuno i prostire se i na OS u celini, uključujući i operativnu armiju, tj. na njezinu organizaciju, formaciju, naoružanje i opremu, pa i način vođenja borbe. Svuda se oseća da su mnoga dosadašnja pravila prevaziđena, odnosno da nam je potrebna i nova teorija oružane borbe, nova teorija taktike, nova i jedinstvena ratna veština;

— vodilo se računa da se pogodnim organizacijsko-strukturalnim rešenjima postigne maksimalna komplementarnost sa strukturom operativne armije. Time su se želeli postići: lakše udruživanje borbenih struktura, lakša organizacija sadejstva, komandovanja i sl.;

— ocenjeno je da oblik i struktura borbene organizacije nisu čisto tehnička pitanja; pogotovu što se njima obezbeđuje kvalitet organizacije OS. TO će imati ispred sebe istog neprijatelja kao i OS, znači protivniku istih kvaliteta organizacije i istih mogućnosti dejstva. Stoga u organizaciji TO moraju da postoje raznovrsne mogućnosti za efikasna dejstva.

Naša borbena organizacija ima tri osnovne dimenzije:

a) prostorni deo — ova dimenzija obuhvata snage štabova za odbranu i zaštitu mesnih zajednica (MZ) i opštinskih štabova NO (OŠNO);

b) taktički i taktičko-operativni deo; i

c) operativno-strategijski deo.

Prvu dimenziju sačinjava veliki broj sitnih jedinica i borbenih grupa, veoma različitih u pogledu organizovanja, jačine i sastava, koje su oformljene u okviru MZ, kao i veliki broj malih jedinica, organizovanih u okviru manjih radnih kolektiva.

Pored jedinica MZ i manjih RO, u sastavu prostorne borbene dimenzije dejstvuju (izvršavaju zadatke) i snage javne bezbednosti, kao sastavni deo TO u ratu. Specijalne jedinice OŠNO (diverzantski odredi, snajperske jedinice, jedinice veze i dr.), samostalne čete i bataljoni TO (kada nisu u sastavu odreda) upotpunjavaju snagu i mogućnosti prostorne strukture borbene organizacije. Ovom dimenzijom borbene organizacije pokriva se ceo prostor u svim uslovima, na urbanizovanom (gradovi, naselja) i neurbanizovanom delu teritorije. Ovom strukturom se realizuju: neprekidna borbena i bezbednosna



kontrola teritorije, protivdiverzantska i protivobaveštajna odbrana, zaštita i obezbeđenje teritorije, neprekidno osmatranje neprijatelja, stalno borbeno uznemiravanje i pritisak, sadejstvo i podrška svim jedinicama koje dejstvuju na prostoru MZ i opštine. Ovom strukturom se obezbeđuje da ne dođe nikada do borbenog pražnjenja teritorije. Za ovu strukturu su sva sredstva i načini borbe dobri — ako daju dobre rezultate. No, ovde se već završava organizovanje i počinje samoorganizovanje.

*Drugu*, taktičku i taktičko-operativnu dimenziju sačinjavaju čete, bataljoni, odredi. To su jedinice i borbeni sastavi većih taktičkih i borbenih mogućnosti, pogodni za raznovrsno borbeno grupisanje, i u okviru TO i šire, izvan prostora osnovnih DPZ, pa čak i izvan republike. Na ovom nivou borbene organizacije prevazilazi se teritorijalizacija, odnosno vezanost za teritoriju. Organizacijsko-formacijska rešenja su veoma pogodna i ove jedinice se mogu uspešno da uklapaju u združene sastave većih mogućnosti OA ili da u svoj sastav primaju delove, jedinice i sredstva iz sastava OA. Istovremeno se one mogu deliti, privremeno ili trajno, na male sastave i borbene grupe i dejstvovati na širokom prostoru, u naseljenim mestima. Unutar ovih sastava moguće je uspešno grupisanje sredstava za borbu RB, mb, tromblonskim naoružanjem, MES, snažnim automatskim oružjem, čime se mali sastavi pretvaraju u veoma snažno naoružane borbene grupe. U okviru ove dimenzije borbene organizacije olakšano je stvaranje grupa bataljona, odreda i borbenih grupa specijalne namene.

*Treću*, operativno-strategijsku dimenziju sačinjavaju partizanske divizije, brigade, grupe brigada i odreda, ili drugi oblici borbeneog grupisanja i udruživanja snaga i sredstava. U okviru ove dimenzije oružanog i borbenog organizovanja snaga stvaraju se uslovi za široko integrisanje snaga i sredstava u okviru celine sistema OS. Istovremeno, tu se stvaraju mogućnosti: manevra i udara, sasređivanja snaga i sredstava, određivanja i izražavanja težišta dejstva, postizanja dubine i prostornosti operacije, povezivanja i sinhronizovanja aktivnosti različitih faktora oružane borbe i drugih vidova otpora, latentnosti borbe, organizovanosti komandovanja, veće slobode cirkuliranja i neprekidnog prelivanja snaga i sredstava iz dimenzije u dimenziju — prema postavljenim clijevima, kao i po vremenu i prostoru.

Iz ukupne fizionomije OS, kao i iz konkretnih oblika borbene organizacije TO, proizilazi pitanje komandovanja. Došlo se do zaključka da organizacija komandovanja TO treba da predstavlja deo jedinstvenog sistema komandovanja OS. Ona mora da bude kom-

plementarna u odnosu na organizaciju komandovanja u OA, a istovremeno i prilagođena i komplementarna u odnosu na sistem rukovođenja u okviru DPZ.

Organizacija komandovanja neposredno proizilazi iz strukture i fizionomije borbene organizacije TO, ubrajajući tu sve njene specifičnosti. Njeni osnovni elementi su:

- a) Sistem osnovnih štabova razvijenih u okviru DPZ i to:
  - štabovi mesnih zajednica za odbranu i zaštitu;
  - opštinski štabovi za NO;
  - republički štab — glavni štab NO republike.

Ovaj sistem štabova čini osnovu komandovanja TO.

- b) Sistem komandi jedinica:

- komandi bataljona
- komandi odreda
- komandi operativnih zona
- komandi partizanskih divizija, brigada.

Ako se grupisanje jedinica i snaga vrši trajno ili privremeno, onda ovde dolaze i komande tih grupacija:

— grupe bataljona, odreda, operativne grupe brigada, odreda, divizija i sl.

Znači postoje: a) prostorna, teritorijalna dimenzija i b) trupna, operativno-taktička i operativno-strategijska dimenzija komandne organizacije. Ovaj drugi deo komandne organizacije je dinamičan, pokretan, direktno je vezan za borbene snage, komplementaran je i integralan — može se integrisati sa drugim strukturama, a i sam integriše snage drugih struktura i prostora.

Komande operativnih zona kod nas su samo uslovno i privremeno (u miru) teritorijalno određene; to su, pre svega, operativno-taktičke komande i one imaju svoje snage. Materijalne funkcije i funkcije pozadinskog obezbeđenja ugrađene su u osnovne strukture komandne organizacije MZ, OŠNO, GŠNO. U okviru GŠNO je operativno-pozadinsko i organizacijsko-plansko obezbeđenje, dok u okviru OŠNO i MZ ide celokupni kompleks materijalno-pozadinskog obezbeđenja i zbrinjavanja, razume se osloncem na DPZ u pogledu svih neborbenih potreba, a u pogledu naoružanja i ubojnih potreba na pozadinu OS.

Iz iznetog se vidi vertikalna povezanost sistema komandovanja — od prostorne, bazne strukture oružanog organizovanja do VK. No, ovde se javljaju dva problema:

prvi, kako na celoj dubini (odozgo do dole) povezati dva dela jedinstvenog sistema komandovanja (u OA i TO) u okviru jedinstvenog sistema OS i oružane borbe; i



drugi, kako horizontalno povezati borbeni i komandi organizam TO. U okviru republika to je lako i jednostavno, ali između republika treba iznaći rešenje za to.

Jedno od mogućnih rešenja proigrano je na KŠRI »Kopao-nik-71« pri VVA — kroz oblik grupe armija. Mislim da je sam naziv manje važan, dok su važnije organizacija dejstva i funkcija oružane borbe. Ovo rešenje, koliko god znači ispravnu orijentaciju, još uvek je delimično, tj. predstavlja samo početak, jer su razmatrani problemi početnog perioda, u zahvatu pravaca i fronta i u uslovima kada su snage OA nosioci dejstva i odgovornosti. Međutim, nisu razmatrani problemi šire integracije snage i njihovo horizontalno povezivanje na privremeno zauzetom prostoru, kada se komandovanje organizuje u okviru i osloncem na komandnu organizaciju TO.

Sa stanovišta komandovanja, interesantno je organizovanje »slobodnih teritorija« kada se one ne poklapaju sa granicama republika ili administrativno-političkom podelom u okviru samih republika. Slobodne teritorije u pozadini neprijateljskih snaga su od velikog političkog, ekonomskog i operativnog značaja; u ratu one postaju svojevrsne celine i neophodno je njihovo posebno organizovanje, političko i vojno, pa i posebna organizacija komandovanja — vojne uprave i komande organizacije, odnosno integracija snaga, sredstava i mogućnosti. Ovih dana je upravo obavljen dogovor nekoliko susednih OŠNO, Saveta i organa narodne odbrane više opština, izvršena procena uslova, snaga i mogućnosti i dogovorena zajednička organizacija.

Za efikasnost komandovanja poseban značaj ima organizacija obaveštajno-izviđačke službe. Analogno strukturi borbene organizacije, fizionomiji komande strukture i organizacije na svim nivoima, postavljena je i obaveštajno-izviđačka organizacija. Ovo je prisutno u selu, zaseoku, MZ, opštini, trupnoj organizaciji i na svim nivoima komandovanja. Pri tome najbitniji je prostorni deo ove organizacije kojim je pokrivena teritorija i koji obezbeđuje neprekidnost opservacije svih aktivnosti, svih elemenata borbene strukture neprijatelja.

Problemi sa kojima se susrećemo u neposrednoj praksi borbenog organizovanja i u pripremi su mnogobrojni, pa nam je neophodno znanje, ali, pre svega, i praksa. Otuda i naše veliko interesovanje za ovakav vid skupova, na kojima iskustva, saznanja i razmišljanja izlaze iz anonimnosti, te je omogućeno njihovo šire korišćenje.

Pukovnik  
Toša ATANASOVSKI